

Ch⁰⁰Chem

Vereniging ter ondersteuning van hoogbegaafde christenen

Te slim voor de kerk?!

**Een handreiking om hoogbegaafdheid
en kerk beter op elkaar af te stemmen.**

1.	INLEIDING	3
2. HOOGBEGAAFDHEID		5
2.1	Algemeen	5
2.2	Toegespitst op geloof en kerk	6
3. DE ENQUETE		8
3.1	De vragen	8
3.2	De antwoorden.	8
4. BEELD-VORMING		10
4.1. Kerkdiensten en prediking.		12
4.1.2	Vragen die nog overblijven	14
4.2 Plek in de gemeente		14
4.2.1	Tussenbalans	14, 16
4.3 Geloofsleven		16
4.3.1	Tussenbalans	16
5	WAT WE WILLEN MEEGIVEN	17
5.1 Wat kunnen we zelf?		17
5.2 Wat mogen we van elkaar verwachten?		18
5.2.1a. Predikant en prediking.		18
5.2.1b. Predikant en catechese.		20
5.2.2. Andere ambtsdragers.		22
5.2.3. De gemeente als geheel.		24
5.2.3a. Ruimte geven.		24
5.2.3b. Hoe je van ruimte gebruik maakt.		25
5.2.3c. Verwijdering voorkomen.		26
6. TOT BESLUIT.		26

1. INLEIDING.

Als Werkgroep Kerk van de vereniging Choochem kregen we al vrij snel na de oprichting van de vereniging signalen van leden die erop duiden dat een aantal worstelde met vragen over kerk en geloof – twee weliswaar onderscheiden zaken, die elkaar toch wederzijds beïnvloeden.

De Werkgroep was benieuwd of er overeenkomsten of zelfs wetmatigheden waren in de vragen van de leden met betrekking tot geloof en kerk. Zo ja, in hoeverre zouden deze overeenkomsten toe te schrijven zijn aan hun hoogbegaafdheid en wat zou er aan deze problematiek gedaan kunnen worden? Door de hoogbegaafde zelf en/of door zijn kerk?

De Werkgroep begon dan ook met een inventarisatie van de aard en de omvang van het vraagstuk 'hoogbegaafdheid en kerk/geloof'.

Hiervoor stelde zij een lijst met open vragen op, die zij aan vijftig min of meer willekeurig gekozen leden toezond, met het verzoek, deze schriftelijk te beantwoorden.

23 leden klommen in de pen en gaven - soms zeer uitgebreide - reacties.

Deze varieerden van schrijnende ervaringen tot uiterst positieve.

De openhartigheid waarmee de leden hun verhalen aan het papier hebben toevertrouwd stemde de werkgroep dankbaar, temeer daar het sommigen duidelijk zwaar was gevallen.

Het zou de Werkgroep dan ook niet verbazen als om diezelfde reden een aantal leden maar helemaal van een reactie heeft afgezien.

Naast deze schriftelijke "enquête" besloot de Werkgroep drie ontmoetingsavonden te beleggen voor de briefschrijvers, met telkens enige weken tussenruimte, zodat de discussie en contacten van de bijeenkomsten op een speciaal daartoe opengestelde website gecontinueerd konden worden.

De drie avonden werden door gemiddeld vijftien leden (inclusief leden van Werkgroep en bestuur) bezocht. De kwestie hoogbegaafdheid en kerk/geloof kwam daarbij soms aangrijpend, soms bemoedigend en opgewekt, ter sprake. Ervaringen waren voor sommigen herkenbaar, voor anderen begrijpelijk en men probeerde reeds naar oplossingen en verbeteringen te zoeken die steun en hulp zouden kunnen bieden.

Zowel in de schriftelijke vragen als in de groepsgesprekken bleek onderscheid tussen geloof enerzijds en kerk anderzijds noodzakelijk.

Het kwam regelmatig voor dat een ondervraagde wel moeite had met zijn kerk, maar niet met zijn geloof. Toch staan die twee als het goed is wel in verbinding met elkaar: geloof wordt mede gevormd door wat een kerk bezielt en doet. Ook het gezin waaruit men voortkomt staat niet los van de kerk waarbij het aangesloten is, maar kan daarnaast ook een specifieke invloed op de gezinsleden hebben.

Prediking en verkondiging fungeren veelal als brug tussen de (algemene) kerk en het (persoonlijke) geloof en daarnaast geldt datzelfde in zekere mate ook voor catechese, vereniging, pastorale en andere gesprekken. Dit alles kan geloof versterkend, maar helaas

ook geloof verzwakkend zijn.

In deze brochure zullen dan ook steeds twee kanten worden belicht: de rol van de hoogbegaafde met zijn geloofswil, geloofs(on)macht, geloofsproblemen en geloofsgroei en de negatieve en/of positieve rol van de kerken daarin.

Allereerst zal het begrip hoogbegaafdheid nader belicht worden, toegespitst op het gemeentelid zijn. Dan volgt een samenvatting van de schriftelijke vragen en antwoorden. Vervolgens treft u enige conclusies met betrekking tot het onderwerp, mede naar aanleiding van de drie bijeenkomsten. En tenslotte hopen wij, naast bemoediging, een handreiking te bieden aan zowel hoogbegaafden als alle pastoraal betrokkenen om met elkaar in gesprek te gaan, zodat de kerk niet alleen in woord, maar ook in gezamenlijkheid ervaren wordt: een eens-gezindheid zoals God het bedoeld heeft. Dit alles, zo God wil en Hij onze pogingen zegent.

De werkgroep Kerk van de vereniging Choochem,

Mary Buckley

Gerard de Kimpe

Reinder Koornstra

Peter Lameris

Rikkie Oelen-Plugboer

Dineke Sinke

2. HOOGBEGAAFDHEID

2.1 Algemeen

Hoogbegaafdheid heeft te maken met een hoog I.Q., maar omvat tegelijk meer dan dat, waardoor er als het ware een wat ander menstype ontstaat.

Typerend voor hoogbegaafdheid is een eigen manier van denken. Daarvoor is niet alleen belangrijk dat er veel opgedane kennis 'opgeslagen' blijft – want hoogbegaafden hebben een goed geheugen en hebben ook nog eens een brede interesse, zodat ze gaandeweg in het leven van heel wat zaken kennis nemen - maar ze gaan met die opgeslagen kennis ook op een eigen manier om: creatief, noemen we dat wel. Dan worden er verbanden gelegd en verbanden onderzocht en toepassingen uitgeprobeerd, waar een ander zo maar niet over piekert. Deze manier van denken is naast creatief ook sterk associatief: zaken, al zijn ze van verschillende orde, worden met elkaar in verband gebracht, aan elkaar verbonden.

Het is een manier van denken die veel van brainstormen weg heeft. Hierbij kunnen tal van verrassende nieuwe inzichten ontstaan. Dat is ook de uitdaging: voor een hoogbegaafde is er geen geestdodender leven, dan een leven waarin niets meer te ontdekken is omdat alles al ontdekt zou zijn. Hoogbegaafden hebben een aangeboren nieuwsgierigheid: er moet gewoon veel te ontdekken zijn. Het kan niet zo zijn dat de mensheid over bepaalde zaken al uitgedacht is en mocht dat op bepaalde terreinen wel zo zijn, dan is dat voor een hoogbegaafde niet meer interessant. Hij toont zijn existentiële weetgierigheid, zoals dat wel genoemd wordt, door telkens weer vragen te stellen, waarmee hij wil ontdekken wat er achter de vertrouwde uiterlijkheden van het leven schuil gaat. Vragen als: "Waarom?", "Hoezo?", "Hoe komt het dat....?" en "Waar komt het vandaan dat...?" enz. Ook anderen stellen die vragen wel eens, maar de bijna verbeterde vasthoudendheid van de hoogbegaafden is kenmerkend.

Daarbij komt een sterke drang tot perfectionisme (wat je doet, moet je goed doen; klungelwerk, ook van anderen, hoeft niet op clementie te rekenen) en een hoge mate van gevoeligheid, soms zich uitend in feeling voor het paranormale; verder een sterk rechtvaardigheidsgevoel en daarmee gepaard gaand: een scherp oog voor rechtvaardig en onrechtvaardig, waarbij een zeker idealisme zich weer aansluit: hoge idealen worden niet gemedend, een hoogbegaafde zal op een weerbarstige praktijk eerder stuk lopen, dan dat hij die dan maar aanvaardt; en ook: sterk visueel ingesteld zijn: een hoogbegaafde wil graag ziende de dingen – die hem uitdagen - tot zich nemen. Ontbreekt de visuele dimensie – of het uitdagende – dan is het de vraag of de hoogbegaafde mee te nemen is in het proces, waarin hij geacht wordt mee te gaan – denk aan schoolsituaties, maar ook aan wat er in kerken gebeurt.

Een hoogbegaafde kan dus veel en heeft zeker een aantal specifieke vaardigheden, maar heeft ook – en daarin is hij toch ook helemaal menselijk – zijn beperkingen. Hij kan, ongetwijfeld sneller dan anderen, in situaties die nieuw voor hem zijn en die hem aanspreken, instappen – maar kan ook ongetwijfeld, eveneens sneller dan anderen,

uitstappen in minder hem-aansprekende situaties, waarin hij geacht wordt juist mee te gaan. En als hij wel bereid is mee te gaan, volgt hij toch liever een eigen route dan dat hij de weg gaat die iedereen gaat. Daar waar dat niet mogelijk is, zal wrijving ontstaan, of anders verwijdering.

Kortom: het zal bij een koppel gemengd publiek niet meevallen om de hoogbegaafde er altijd bij te houden. De samenleving – ook de kerkelijke – is gewaarschuwd!

2.2 Toegespitst op geloof en kerk

Laten we maar eens gaan kijken wat het oplevert als we het bovenstaande gaan toepassen in de praktijk van het kerkelijk leven en het geloofsleven.

In de kerken in het algemeen zal de Bijbel het uitgangspunt zijn voor spreken, voor handelen, voor meningsvorming, voor vormgeving, enz. Wel zal de wijze van omgaan met de Bijbel per kerk verschillen, maar dat zullen we hier buiten beschouwing moeten laten om alles toch enigszins overzichtelijk te houden.

De Bijbel heeft als nadeel, dat hij veel vragen onbeantwoord laat. Maar is dat een nadeel? Een hoogbegaafde vindt vragen stellen heerlijk en zal dat ook naar de Bijbel toe zeker doen.

En waarom ook niet? Geloven is niet alleen een zaak van het hart, maar ook van het verstand. Waarom zou je via het stellen van vragen niet mogen proberen dieper door te dringen in zaken van God en zijn Koninkrijk?

Maar dat betekent dan wel, dat er in de kerk vragen gesteld worden. Mogelijk ook: dat er aan de kerk vragen gesteld worden. En wil iedereen dat? Dat is maar de vraag. Al gauw kan het verwijt klinken: je bent veel te nieuwsgierig. De vragen worden als hinderlijk ervaren: het lijkt wel of je de Bijbel aan wilt vallen. Waarom aanvaard je niet gewoon wat er staat en laat je de vragen niet rusten? Geloven is toch geen 'noten kraken' met je verstand, maar aanvaarden met je hart!

Zo kunnen er gemakkelijk tal van kortsluitingen ontstaan.

Het is duidelijk dat de hoogbegaafde zijn vragen heeft, maar het lijkt erop dat hij er vooral niet mee moet komen. Op de catechisatie doet hij met dit verschijnsel vaak al zijn eerste ervaringen op. Hoe ga je, vanuit zo'n start, verder? Blijf je je vragen stellen? Of slik je ze in? En wat betekent dat voor je geloofsontwikkeling?

Een ander punt: de Bijbel-zelf heeft een altijd weer verrassende veelkleurigheid. Het hart van de God die Zich daarin openbaart, heeft zó veel 'zijden'! Alsof je kijkt naar een in eindeloos veel vlakjes geslepen diamant.

Een mens heeft er behoefte aan, dat wat handzamer te maken. Je moet toch weten wat je gelooft? Het onoverzichtelijke is dus wat meer overzichtelijk gemaakt en het onhandelbare wat meer handelbaar. Dat is goed, want inderdaad: nu weet je waar je staat en ook waar je niet staat. Er is dus zoiets als 'wat wij geloven', gelijk opgaand met 'wat wij – dus – niet geloven'. Dat kan de vorm hebben van een geschreven geloofsbelijdenis, een catechismus,

maar ook als het die vorm niet heeft, is het er wel – zoals bij Evangelische gemeenten, Baptistengemeenten, Pinkstergemeenten. En dit hoeft niet alleen de leer te betreffen (en dus het geloof), maar kan ook over de kerkelijke praktijk gaan: wat voor structuren er in een gemeente zijn, volgens welke lijnen de activiteiten en de verantwoordelijkheden lopen enz.

Zulke zaken zijn dus tot op zekere hoogte, officieel of niet-officieel, vastgelegd. Niet, dat daarmee over al die zaken het laatste woord gezegd is – en toch: elke kerk zal gauw iets over zich hebben van: hier moeten geen vragen over gesteld worden. Dit geldt eenvoudig. Soms betekent dat – maar dan meestal onuitgesproken - : dit is onze identiteit, daar mag je niet aan komen.

Voor een hoogbegaafde is het geloof als een bos, waarin alle bomen al geplant zijn – terwijl hij zelf niets liever doet dan plekjes zoeken, waar misschien nog een nieuw boompje geplant zou kunnen worden. De bewakers van het bos zullen in een hoogbegaafde al gauw een bedreiging voor het bos zien: hoe brengen we hem bij dat hij het bos alleen maar intact mag laten? Kortom, de belangen zijn nogal tegengesteld. De kerk heeft behoefte aan overzichtelijkheid, de hoogbegaafde heeft juist geen behoefte om alleen maar geijkte padjes te gaan – breng dat bij elkaar, wat krijg je dan? Onrust in de kerk, een verdedigende houding, angstreacties en afweermechanismen aan de ene kant en frustraties, een gevoel van niet begrepen te worden en van afgewezen te worden aan de andere kant.

Hoogbegaafden moeten dus haast wel tegen veel tegenwerking, ontkenning, verzet aanlopen, als ze open zijn in wat ze denken en voelen. Ook als die tegenkanting niet openlijk naar hen toe komt, zullen ze het nog wel merken, aan dingen die niet gezegd, maar wel geuit worden.

De teleurstelling zal groot zijn, want juist binnen de kerk mag je eerlijkheid, openheid, warmte, belangstelling, meegevoel verwachten.

Kan een hoogbegaafde binnen een kerk wel aarden?

De conclusie lijkt gewettigd dat hoogbegaafdheid dikwijls zal leiden tot problemen op het gebied van kerk en geloof. Waarschijnlijk zullen het vrij onzichtbare problemen zijn, want hoogbegaafden zullen in een gemeente niet gauw een – herkenbare, voor zijn belangen opkomende – groep zijn. Daarvoor zal het aantal hoogbegaafden in een gemeente immers te klein zijn: hoogbegaafden maken maar enkele procenten uit van de bevolking, ook van de kerkelijke bevolking en dan bovendien nog verspreid over verschillende leeftijden: kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen.

Toch kan dit niet goed zichtbare probleem een flink aantal mensen aangaan. Mensen die we in onze vereniging – Choochem - nu juist bij elkaar hebben! Voor hen vonden we het de moeite waard, ons hierin verder te verdiepen. Zoals gezegd: via een enquête (interview) hebben we meer informatie over dit alles bij onze leden gezocht.

Hoe zag die enquête eruit en welke informatie heeft ze ons opgeleverd? Daarover gaat het volgende gedeelte.

3. DE ENQUETE

3.1 De vragen

We wilden graag de knelpunten in beeld krijgen die zich eventueel voordoen bij volwassen hoogbegaafden ten aanzien van kerk en geloof. Heel algemeen zou onze vraagstelling samengevat kunnen worden in één vraag: hoe voelen hoogbegaafden zich in de kerk waarvan zij lid zijn?

We moesten dat natuurlijk wat meer specificeren: we wilden graag iets weten over de waardering van kerkdiensten, maar ook over de waardering van het leven binnen de gemeente naast de kerkdiensten en we wilden ook graag iets weten over het geloof, eventueel: de geloofsontwikkeling, van de geënquêteerden.

Daarvoor formuleerden we de volgende vragen:

Van welke kerk bent u lid?

Hoe ervoer u als kind en als jongere en hoe ervaart u nu als volwassene, de kerkdiensten in die kerk?

Hoe zijn uw ervaringen verder, als lid van deze kerk?

Kunt u deze ervaringen, hetzij positief, hetzij negatief, relateren aan uw hoogbegaafdheid? Zo ja, hoe?

Hoe hebt u, voor zover u die ervaringen als problemen zou kunnen aanduiden, die problemen voor uzelf opgelost, of getracht op te lossen?

Hebben uw persoonlijke positieve of negatieve ervaringen met de eigen gemeente en haar kerkdiensten duidelijk gevolgen voor uw eigen geloofsleven? Kunt u daar iets over vertellen?

Zoals u ziet, waren het open vragen. Slechts een enkeling kon onze vragen met zes woorden beantwoorden. Bij de meesten vormden onze vragen de uitnodiging om het eigen levensverhaal voor een deel op papier te zetten. Soms een heel moeilijke opgave.

Veel antwoorden zijn dan ook heel persoonlijk. We kunnen daar zo maar niet uit citeren. Bovendien zijn ze vaak ook heel uitgebreid en ten opzichte van elkaar erg uiteenlopend.

De antwoorden die we kregen, laten zich dan ook moeilijk in een kort overzicht samenvatten.

We zullen hieronder toch proberen, een beeld van het totaal te schetsen

3.2 De antwoorden.

De geënquêteerden vertegenwoordigden een flink aantal kerken, hoewel in vrij veel gevallen er maar één geënquêteerde per kerk was: Nederlands Hervormd, SOW-gemeente, Gereformeerde kerk, Gereformeerde Gemeenten in Nederland, Gereformeerde Gemeente

Synodaal, Gereformeerde Gemeente, Christelijke Gereformeerde kerk, Gereformeerde kerk (vrijgemaakt), Gereformeerd/Rooms Katholiek, Kerk van de Nazarener, Evangeliegemeente, Vrije Baptistengemeente.

Terugkijkend: hoe vonden onze geënquêteerden als kind de diensten in de kerk? Velen: saai, niet bepaald op een kind afgestemd, is langs me heen gegaan, was verplicht, hoorde er gewoon bij. Voor een enkeling was het beangstigend.

Anderen hadden er geen moeite mee. En er waren er ook die interesse hadden voor de tekstuitleg, die het boeiend vonden en door wie diepgang gewaardeerd werd.

Terugkijkend: hoe vonden ze als jongere de diensten in de kerk? Voor veel van onze geënquêteerden als jongeren was de waardering voor de preek erg afhankelijk van de predikant en wat hij ervan 'maakte': goede structuur, goede aanpak van de preek werd op prijs gesteld, diepgang, 'iets nieuws' bieden, ook. Anderen maken melding van ergernis vanwege de voorspelbaarheid van preken, herhalingen, de betweterigheid die eruit sprak en het gebrek aan diepgang. Ook waren er, die het allemaal niet zo veel zei en dat legt men soms bij zichzelf neer.

En dan kijkend naar het nu: hoe vinden ze als volwassene de diensten in de kerk? Velen geven aan dat ze het – onder bepaalde voorwaarden! – best goed vinden. Opnieuw hangt veel van de predikant af: zorgt hij voor goede structuur, voor 'een goed verhaal'? Kan ik mijn vragen erin kwijt? Geeft het stof tot nadenken? Getuigt de preek van studie, bezit ze diepgang? Is de preek begrijpelijk en pakkend? Een deel van de groep beklagt zich over diensten die saai zijn, over preken die clichématig zijn, geen antwoorden op vragen geven, geen stof tot nadenken geven. Ook zijn er enkelen, die niet meer, of met veel moeite kerkdiensten bezoeken.

Hoe zijn de ervaringen verder, met de kerk waarvan men lid is?

Een flinke groep antwoordt op deze vraag: Goed en ook: dat men actief is binnen de eigen kerk. Maar er is ook een behoorlijke groep – en deels zijn het dezelfde – die aangeeft, erbuiten te staan en zich niet begrepen te voelen, terwijl van sommigen de positie meer die van geven is, dan die van ontvangen. Ook zijn er sommigen die duidelijk aangeven de aansluiting te missen en niet actief in de kerk te zijn.

Zijn de ervaringen, positief of negatief, te relateren aan hoogbegaafdheid?

Verreweg de meesten geven aan dat dit huns inziens inderdaad zo is. Nader aangeduid, wijst een flinke groep erop, dat hoogbegaafden sneller tot inzicht komen, of in het algemeen een ander tempo hebben, meer kennis hebben en dat ze ook meer willen: meer om te doen, meer om te denken; ze hebben meer vragen en vragen om een andere aanpak.

Een deels andere groep vult dat aan, naar een negatievere kant toe: het niet begrepen worden heeft stellig met je hoogbegaafdheid te maken; en er hoort ook bij dat je te kritisch

en te diep nadenkt en dat je voor anderen te direct bent en te persoonlijk.

Dan is er de vraag hoe men de problemen heeft opgelost of heeft getracht op te lossen?

Bij deze vraag valt de groep in heel wat kleine groepjes uiteen: sommigen zochten het in accepteren, in het bijstellen van de verwachtingen, of in het zichzelf aanpassen. Misschien kun je zeggen – en dat zeiden ook diversen – dat dezen de oplossing zochten bij zichzelf. Anderen hebben het bespreekbaar en herkenbaar gemaakt bij anderen. Weer anderen hebben de oplossing bij Jezus Christus gezocht. Maar er zijn er ook die de problemen niet op te lossen vinden. Sommigen geven aan, niet meer of selectief naar diensten te komen en een redelijk grote groep geeft aan uit te wijken naar iets (en dus ook ergens) anders.

Hebben positieve of negatieve ervaringen met de eigen gemeente en haar kerkdiensten gevolgen voor het eigen geloofsleven?

Terwijl een vrij grote groep zegt: nee, dat heeft geen negatieve gevolgen voor mijn geloofsleven, zegt een andere vrij grote groep dat dankzij de kerk en haar diensten de persoonlijke relatie met God dieper is. Maar een ongeveer even grote groep geeft aan in de kerk te kort te komen, geestelijk honger te lijden, dat het geloofsleven op een laag pitje gekomen is en dat men andere prioriteiten is gaan stellen. Ook zijn er die de stand van hun geloofsleven als onafhankelijk van hun kerk zien. Er zijn er, die teleurgesteld zijn in mensen, maar ook, die zich erop toelagen, er voor anderen te zijn. En er zijn ook sommigen, die het contact met andere hoogbegaafde gelovigen missen.

Tot zover het overzicht van de antwoorden op onze vragen.

Kunnen we hier een algemeen beeld uit halen?

Dat is wat we in het vervolg willen bezien.

4. BEELD-VORMING

De mensen van wie wij informatie hebben gekregen, behoren tot allerlei kerken. Maar wat zij vertellen, zegt niet zo veel over een bepaalde kerk. We kunnen onmogelijk uit ons materiaal afleiden of de ene kerk voor hoogbegaafden beter zou zijn dan de andere.

Wel zijn er positieve, minder positieve en negatieve ervaringen.

Die ervaringen spelen zich vooral af in de driehoek predikant-gemeente-hoogbegaafde.

Doet een predikant het goed, dan zijn er positieve ervaringen met de prediking.

Vind je in een gemeente goede mogelijkheden om met je specifieke gaven je in te zetten, dan voel je je daar thuis en ontstaan er banden.

We zeggen het nu zó algemeen, dat we hiermee haast een open deur intrappen: dit geldt immers niet speciaal voor hoogbegaafden, maar voor iedereen in de gemeente.

De interessantere vragen zijn dan ook: wanneer doet de voorganger het goed? En is dat goed te realiseren? Zitten daar ook nadelen aan, bijv. naar de andere gemeenteleden toe? En: met wat voor soort gaven wil de hoogbegaafde dienstbaar zijn in de gemeente? Zijn dat gaven waarmee je ook goed aansluit bij de gemeente? Of kunnen er ook gemakkelijk weerstanden ontstaan? Welke invloed heeft karakter hierbij? Ofwel: wat speelt naast hoogbegaafdheid ook nog een rol bij positieve, dan wel negatieve ervaringen?

Dat zijn zo de vragen waarop we antwoorden hopen te krijgen. We gaan ons daarvoor richten op kerkdiensten en prediking (4.1), op het deel uitmaken van een gemeente (4.2) en op het geloofsleven (4.3), steeds in samenhang met de hoogbegaafde.

4.1. Kerkdiensten en prediking.

Laten we de beantwoording van onze vragen nog eens doorlopen. We gaan het wat inkleuren met een klein beetje eigen commentaar.

Hoe zat je als hoogbegaafd kind in de kerk?

Het beeld is niet zo positief: velen vonden het saai, kind-onvriendelijk, je zat de tijd wel uit. Ook is een deel wat neutraal: het hoorde er gewoon bij, iets positiever: je had er geen moeite mee. En dan blijft er ook nog een vrij kleine positieve groep over: die vonden het uitleggen van een bijbeltekst als kind al boeiend.

Het beeld dat hiermee ontstaat, is een nogal overeenkomend met het algemene beeld: de meeste kinderen in de kerk zullen kerkdiensten saai vinden, niet op hen afgestemd, of, in gunstiger situaties, er geen moeite mee hebben. Kerkdiensten worden de laatste tijd vaak wat meer kind-vriendelijk en dat zal ook de meeste hoogbegaafde kinderen welkom zijn. Daarnaast is het leuk om op te merken dat hoogbegaafden als kind al een – toch wel wat opmerkelijke – interesse kunnen hebben voor wat er in een preek gaat komen. Dit sluit wel aan bij het feit dat hoogbegaafde kinderen wel eens liever met volwassenen over dingen praten dan met hun leeftijdgenoten: ze voelen zich in de volwassenenwereld eerder thuis dan andere kinderen.

Hoe ging het later? Toen het kind een jongere in de kerk geworden was? De antwoorden geven aan dat veel afhing van degene die het woord voerde: hoe deed hij dat? De aanpak van de preek wordt dan sterk bepalend voor de waardering. Er worden 'eisen' aan de preek gesteld: bezit ze kenniselementen, worden zaken bespreekbaar gemaakt, is er diepgang, getuigt de preek van studie, biedt ze iets nieuws – dat zijn de zaken waar het bij verreweg de meesten om gaat en het roept ergernis op, als deze elementen ontbreken en plaats maken voor herhalingen, breedsprakigheid, simplisme, het verkondigen van waarheden-die-geen-vragen-verdragen. Veel sterker herken je hier de hoogbegaafde in. Degenen die het allemaal niet zo veel zegt, zijn in de minderheid, terwijl die groep in het algemeen onder jongeren, waarschijnlijk het grootst zal zijn. Dit wijst erop dat hoogbegaafde jongeren in veel gevallen goed bereikbaar zijn via de prediking, terwijl ook duidelijk is dat predikanten en andere voorgangers die mogelijkheden niet altijd benutten.

Dan weer een stap verder: we zijn intussen volwassen en hoe kijken we er nu tegen aan? Het beeld is zeker niet negatief, maar hoogbegaafden stellen wel 'voorwaarden'. Die komen overeen met de 'voorwaarden' die ze als jongere al stelden: laat de preek een goede structuur bieden, diepgang hebben, stof tot nadenken bieden, iets doen met 'mijn' vragen. Gebeurt dat niet, dan horen we in een preek clichés, herhalingen, het kabbelt maar door, maar het doet niets. Een enkeling drukt zich vrij sterk uit: een preek moet geen uitstalling van gevoelens zijn, maar vrucht van studie. Zó geformuleerd kunnen de belangen van hoogbegaafden gaan botsen met die van anderen – een punt waar we nog op terug zullen moeten komen.

Als aan verwachtingen ('eisen') niet wordt voldaan, treden teleurstellingen op. We merken bij enkelen dat ze het moeilijk vinden om kerkdiensten nog te blijven bezoeken. Wel valt dan nogal eens een stukje loyaliteit op: er wordt geprobeerd om via participatie in organisaties toch het lijntje met de kerk vast te houden.

4.1.1 Tussenbalans:

De hoogbegaafden die ons hun antwoorden gegeven hebben, geven aan dat ze als kind niet meer dan gemiddeld moeite hadden met de kerk. Als de kerk een beetje meer kindvriendelijk is – wat duidelijk iets anders is dan kinder-achtig! - , zal dat ook hoogbegaafde kinderen helpen.

Als jongeren zijn ze voor de kerk een goed-bereikbare doelgroep, maar de kerk maakt daarvan niet altijd optimaal gebruik. Een voordeel is: een kerk die met volwassen hoogbegaafden goed weet om te gaan, in z'n kerkdiensten, heeft daarbij ook de jongeren al gauw te pakken. Eisen worden met name gesteld aan de prediking: structuur, diepgang, een plaats geven aan vragen – dat zijn de trefwoorden, ook voor de volwassenen.

We kunnen hierbij ook bedenken dat niet in alle kerken zozeer de nadruk ligt op het gesproken woord. Een kerk kan ook sterker focussen op rituelen en sacramenten – denk aan de Rooms-Katholieke kerk – en dan is het mogelijk, juist daarin diepgang te beleven.

4.1.2 Vragen die nog overblijven:

Strijden de belangen van hoogbegaafden (deels) met de belangen van anderen?

Of is er juist overlap met de belangen van anderen?

Kan er, juist als het om het stellen van vragen gaat, ook een spanning optreden met het wezen van de Bijbel als Gods Woord – mág de Bijbel het laatste Woord hebben en het eind van alle menselijke tegenspraak zijn?

Hier komt naast hoogbegaafdheid ook de 'kleur' van het eigen geloof om de hoek kijken en de eigen geloofsontwikkeling, waardoor men zich binnen een bepaalde kerk soms niet meer thuis voelt. Dit zal onderscheiden moeten worden van het specifiek-hoogbegaafde.

4.2 Plek in de gemeente

Welk beeld krijgen we vervolgens van hoogbegaafden als leden van de gemeente temidden van andere gemeenteleden?

Een flinke groep geeft aan hierover tevreden te zijn. Dezen zijn veelal ook actief binnen de kerk.

Maar er is toch ook een behoorlijke groep die zich onbegrepen voelt, die zich erbuiten voelt staan. Dat kan soms samen op gaan met dat hierboven aangegeven tevreden gevoel. Maar het kan ook het gevoel geven, buiten de gemeente te staan en actief zijn in de kerk lukt dan niet. Nogal wat mensen leggen hierin een verband met hun hoogbegaafdheid: ofwel: dit is een consequentie van 'hoe je bent'. Een hoogbegaafde voelt zich duidelijk ánders: hij heeft een ander tempo, is kritischer, denkt meer over dingen na, staat vragend in het leven, kan moeilijk dingen zomaar aannemen. Dit vraagt om een open grondhouding in de gemeente, zodat dingen bespreekbaar zijn. Dat kan bedreigend overkomen, zodat het samen optrekken moeilijk wordt. Hoogbegaafden maken dan wel eens de keus om de inspiratie voor de invulling van hun leven maar ergens anders te zoeken.

4.2.1 Tussenbalans:

Het verschillend zijn van hoogbegaafden ten opzichte van andere mensen doet zich ook in de gemeente voelen. Soms wordt daardoor de weg om samen verder te gaan, opgebroken. Toch geven sommige hoogbegaafden aan dat dit niet onvermijdelijk is. Heel wat mensen zullen er baat bij hebben als ze op dit punt iets van elkaar kunnen leren.

4.3 Geloofsleven

Het zal duidelijk zijn dat bevordering van het geloofsleven van de leden, een belangrijke (hoewel niet de enige) bestaansreden van de kerk is. Maar 'werkt' het ook altijd zo? We hebben op die vraag sterk uiteenlopende antwoorden gekregen. Welk beeld kunnen we daaruit reconstrueren?

Gelukkig ziet een deel een positief verband tussen de deelname aan het kerkelijk leven en de eigen geloofsgroei. Een ander deel drukt zich voorzichtig uit: ondervindt in dit opzicht in ieder geval geen schade van de kerk. Maar we horen ook van een deel, dat men in de kerk te kort komt, dat het geloof aan krachtverlies is gaan lijden en een andere, mindere plek in het leven kreeg. Als sommigen aangeven dat de ontwikkeling van hun geloofsleven eigenlijk los staat van wat er in de kerk gebeurt, is dat voor de kerk ook niet bepaald positief.

Deze negatieve ervaringen zijn ernstig te noemen. Een kerk die z'n leden serieus neemt en

die de eigen taak en verantwoordelijkheid serieus neemt, zal het niet verdragen dat er leden zijn die voor hun geloofsgroei niets meekrijgen van de kerk, of, sterker nog, die in de kerk geestelijk wegwijnen.

4.3.1 Tussenbalans:

Hoewel het aantal hoogbegaafden in een bepaalde kerk klein is en er onder hen ook nog een belangrijke groep is, die aangeeft over de kerk tevreden te zijn, dan wel, er geen 'hinder' van te ondervinden, toch zal het de eer van de kerk te na zijn om er niets aan te doen als ze verneemt dat er in haar midden mensen zijn, die in hun kerk wegwijnen omdat hun geloof er niet gevoed wordt. Het zal mogelijk niet eenvoudig zijn om voor deze gemeenteleden het juiste 'instrumentarium' te ontwikkelen, maar dat neemt niet weg dat een kerk die zichzelf serieus neemt, ervoor open zal staan om hierover na te denken en zo mogelijk aan verbetering te gaan werken.

5 WAT WE WILLEN MEEGEVEN

Een belangrijk punt is bewustwording door middel van het wegwerken van 'blinde vlekken'. De hoogbegaafde kan een blinde vlek hebben voor de blokkades die hij soms zelf opwerpt, of voor de mogelijkheden die hij zelf heeft om juist aan het afbreken van die blokkades te werken. "Ken jezelf" is een oude wijsheid, die ieder mens van pas komt, zeker ook het hoogbegaafde gemeentelid. We werken dit uit onder 5.1.

Daarnaast kunnen er ook 'aan de andere kant' blinde vlekken zijn: heeft de kerk weet van hoogbegaafdheid? Hoe kan zij daarop inhaken? Niet alleen het 'ken jezelf' is een belangrijk uitgangspunt in de kerk, maar ook het 'ken de ander'. Hoe bepaalt het kennen van de ander datgene wat ik doe en hoe ik dat doe? Een vraag voor iedereen in de gemeente, zodat we vanuit deze vraag kunnen gaan kijken naar personen – predikant, andere ambtsdragers, overige gemeenteleden – en naar activiteiten: prediking, catechese, gesprek, omgang met elkaar, samenwerking. Dit werken we uit onder 5.2.

5.1 Wat kunnen we zelf?

De hoogbegaafde zal zichzelf niet buiten spel moeten zetten. Hij zal moeten beseffen dat zijn behoeften niet zonder meer overeen komen met die van anderen, ja, dat die daar zelfs haaks op kunnen staan: niet alle mensen in de kerk willen steeds weer uitgedaagd worden tot iets anders. Niet iedereen heeft de behoefte dat een preek uitdaagt tot verder nadenken over datgene wat aangereikt is. Niet iedereen is gebaat bij een kritisch doorvragen bij allerlei geloofspunten. Wat voor de één wenselijk is, kan voor een ander bedreigend zijn. Wat bij de één betrokkenheid vergroot, kan bij de ander betrokkenheid stuk maken.

Het is goed dat de hoogbegaafde in dit soort opzichten zichzelf kent, maar ook iets weet en probeert te begrijpen van zijn medegemeenteleden. Dat zal hem wat voorzichtiger maken in zijn verwachtingen, voorzichtiger ook in zijn uitspraken. Wie al te voortvarend vanuit zijn eigenheid allerlei wensen en ideeën op tafel legt, kan rekenen op vermoeide blikken bij de gesprekspartners. Er komt vanzelf een sfeer van 'daar heb je hem weer'. En nog iets later: 'eigenlijk kun je hem er niet bij hebben'. Zo zijn al heel wat enthousiaste hoogbegaafden 'afgevoerd'. Het is aan de hoogbegaafde om te beseffen, dat hij niet buiten dit proces staat – al zeggen we daarmee niet dat hij er alleen verantwoordelijk voor is. Als deelnemer in een proces moet je proberen, zeker ook als hoogbegaafde, oog te krijgen voor je eigen rol daarin, zowel wat betreft de kansen als wat betreft de obstakels.

Het gaat er bij dit alles niet om, dat je als hoogbegaafde je aanpast aan de anderen, in de zin van: proberen net zo te doen als zij. Het gaat erom dat je jezelf bent, maar dat je jezelf ervan bewust bent dat je juist daarom met allerlei zaken van kerk en geloof anders omgaat dan de anderen en dat je daar rekening mee houdt. Dan ga je jezelf vragen stellen: is het wel verstandig om op dit moment in te brengen, wat ik in mij op voel komen? Er staat een mooie spreuk in Prediker 8:5: "het hart van de wijze kent tijd en wijze". Laten ook de

hoogbegaafden in de gemeente wijs zijn en dus nadenken, op een moment waarop ze hun inbreng kunnen hebben: is dit het goede moment om het te zeggen? Is dit de goede plek? En weet ik ook de goede manier te vinden om het te zeggen? Zeg ik niet te veel? Ga ik niet te ver, gelet op de anderen? Wijs kan het zijn, om iets niet in een voltallige vergadering te zeggen, maar om na de vergadering de voorzitter een mailtje te sturen: "toen ik er nog eens verder over nadacht, kwam de gedachte in mij op om Wat vind je daarvan?". Uiteraard zijn er veel meer mogelijkheden. Ken jezelf, ken de anderen en ken de instanties waar je deel van uitmaakt en waarin je met anderen samenwerkt. En oefen jezelf erin, soms een stapje terug te zetten. Soms niet te doen, wat je graag zou willen. Na te denken over tijd en wijze. Na te denken over consequenties. Risico's af te wegen. Om er soms voor te kiezen, van bepaalde dingen af te zien. Ziende op Christus, die ook voor jou van zo heel veel heeft afgezien. Zodat je ook de weg van zelfverloochening kent, achter Jezus Christus aan.

5.2 Wat mogen we van elkaar verwachten?

We gaan nu met elkaar naar de gemeente kijken. Zij omvat enkele specifieke personen - gewoonlijk ambtsdragers genoemd - en het grote geheel van de gemeente-zelf, in al haar geledingen. We beginnen met de predikant.

5.2.1a. Predikant en prediking.

We gaven al eerder aan: de rol van de predikant is belangrijk voor het antwoord op de vraag, of men gelukkig kan zijn met zijn plek in de kerk. En dan denken we nu allereerst aan de predikant als prediker. Met het medium van de preek bereikt hij heel veel - betrokken - gemeenteleden. Dit zijn bijna allemaal mensen die 'graag willen'. Dit geldt zelfs, als het om hoogbegaafden gaat, voor heel wat kinderen en voor veel jongeren. Ze staan open voor die prediking - en krijgen ze wat ze graag willen? Gebleken is, dat dat zeker niet altijd het geval is.

Nu heeft de predikant het, juist bij de prediking, niet gemakkelijk. Vele verschillende mensen vormen zijn 'gehoor'. Ze willen allemaal graag geboeid worden. Maar wat de één boeit, boeit de ander allerminst. Een honderd-procent-score is hier nooit te halen.

Maar wat de predikant wel kan doen, is, ernaar streven, dat hij de gemeente in haar totaliteit en dus ook in haar verscheidenheid, goed in het oog heeft. Daarbij hoeft de predikant niet speciaal te onderzoeken, wie er hoogbegaafd zijn, of wie er juist minder-begaafd zijn. We hoeven de gemeente niet op te delen in groepen, om vervolgens groep voor groep 'af te werken'. Beter is, in contact te staan met de gemeente in haar diversiteit. Zodat vanuit die diversiteit aan de predikant kan worden aangegeven, wat men voor de eigen geloofsgroei belangrijk vindt en misschien mist. Dan blijkt vanzelf, dat dat voor alle gemeenteleden verschillend ligt. Niemand kan op zijn wenken bediend worden. Maar anderzijds hoeft ook niemand dorst te lijden.

De vorm die voor dit soort oriënterende gesprekken gekozen wordt, kan divers zijn. Sommige gemeenten kennen preekbesprekingsgroepen. Andere gemeenten kennen preekvoorbereidingsgroepen. Vaak zijn dat vaste groepen, maar het zou goed zijn om de samenstelling van deze groepen zo te variëren, dat je als predikant na verloop van enige tijd via deze groepen een belangrijk deel van de gemeente 'gehoord' hebt.

Uiteraard kunnen ook persoonlijke gesprekken, in de gezinnen, de predikant een beeld geven van wat de gemeente nodig heeft. Tenslotte willen we in dit verband nog noemen het overleg van de predikant met zijn kerkenraad: het onderdeel dat vaak preekbespreking wordt genoemd. Ook dat kan dienstbaar zijn aan het hier geformuleerde doel.

Laat de predikant dus weten, wat de gemeente in haar diversiteit nodig heeft. En van de andere kant uit: laat de hoogbegaafde eraan meewerken, dat de predikant ook zijn noden en behoeften in beeld krijgt.

En laat de predikant daar dan mee aan het werk gaan. Op zoek naar een diversiteit in zijn preekarbeid, die overeenkomt met de diversiteit van zijn gemeente. Aandacht voor kinderen is goed – maar verdiep je ook eens in hoogbegaafde of meerbegaafde kinderen en probeer ook eens iets voor hén in te bouwen in de preek. Bedenk dat het voor veel mensen plezierig luisteren is, als de preek is opgebouwd vanuit een goede structuur: geef daar aandacht aan. Een eenvoudige preek is voor sommigen in de gemeente een weldaad en een preek is zeker niet pas dan een preek, wanneer er veel moeilijke woorden gebruikt worden en ingewikkelde gedachten ontwikkeld worden – maar meerdere gemeenteleden zullen ermee geholpen zijn, als de preek ook eens wat meer diepgang heeft dan gemiddeld. Misschien denk je als predikant soms te gemakkelijk: met dit soort dingen moet je de gemeente niet vermoeien. Want er zijn gemeenteleden die soms juist op een paar woorden over 'dit soort dingen' zitten te wachten.

Het nadeel is, dat je in een paar woorden lang niet alles kunt zeggen. Misschien kan het helpen, de mogelijkheid aan te bieden dat er na de dienst over de preek doorgepraat wordt. Juist de mensen die meer ergens over willen weten, de mensen wier nieuwsgierigheid geprikkeld is, de mensen die graag antwoorden op hun vragen willen krijgen, zullen van die gelegenheid gebruik maken.

Laat het voor predikanten dus duidelijk zijn dat hun preken niet alleen bij zichzelf moeten passen, maar ook bij de gemeenten voor wie ze preken en laten ze er dan voor zorgen dat ze die gemeenten kennen.

5.2.1b. Predikant en catechese.

Een ander belangrijk werkveld van de predikant is de catechese. Zullen hoogbegaafden door de catechese gestimuleerd worden om te geloven? Of valt dat vaak tegen? Sommigen hebben hierover bij de beantwoording van onze vragen wel iets gezegd. Ook andere bronnen geven een bepaald beeld: in een aantal gevallen zijn de ervaringen met de catechese ronduit teleurstellend. Zelfs zo, dat ouders soms zeggen: niet naar de catechisatie gaan is voor mijn kind waarschijnlijk minder schadelijk dan er wel naartoe gaan. Dat kan diverse oorzaken hebben, maar het gaat ons nu om de predikant. Ook die speelt hierin een rol. Als hij helemaal niets van hoogbegaafdheid afweet, is het risico groot,

dat hij probeert die 'irritante' vragensteller zich van het lijf te houden. Of hij schat hem verkeerd in: namelijk als een twijfelzaaier in zijn groep. Zo vaak de hoogbegaafde catechisant het gevoel krijgt dat de catecheet zich van zijn vragen afmaakt, groeit het wantrouwen van de catechisant niet alleen ten opzichte van de voorganger, maar ook ten opzichte van het hele fenomeen 'kerk' en 'geloof'. Het mag een belangrijke verantwoordelijkheid van de predikant genoemd worden, dat hij probeert, dit te voorkomen.

Als mogelijkheden die hij daarvoor heeft, zouden we willen noemen: de vragen wél serieus nemen; gelegenheid geven tot vragen stellen, ook na het catechisatieuur; een apart groepje opstarten en bijvoorbeeld maandelijks laten samenkomen, voor catechisanten die over bepaalde punten wel eens zouden willen doorpraten. In bijzondere gevallen kan ook met een catechisant afgesproken worden dat je er een keer met z'n tweeën over doorpraat. Maar wek in ieder geval niet de indruk dat bepaalde vragen – welke dan ook – in de taboesfeer liggen. Dat helpt catechisanten die vragen hebben, wel het allerminst.

5.2.2. Andere ambtsdragers.

Hoewel predikanten / pastores vrij vaak gezichtsbepalend zijn voor een gemeente of parochie, zijn er toch ook diverse kerken waarin naast hen ook anderen de verantwoordelijkheid mee-dragen. Vaak worden ze oudsten of ouderlingen genoemd en diakenen. Ze hebben vaak een kleiner aantal gemeenteleden onder hun directe verantwoordelijkheid, met wie ze intensiever contact kunnen onderhouden dan de predikanten. Het is daarom goed, in dit verband ook naar hen te kijken.

We zien voor deze 'overige ambtsdragers' drie mogelijkheden om iets te betekenen in de uiteen gezette problematiek.

Allereerst: in hun rol om er te zijn tot ondersteuning van gemeenteleden, kunnen zij ook de hoogbegaafden in de gemeente tot steun zijn. In veel gevallen zullen de hoogbegaafden niet als hoogbegaafden in hun wijkboekje staan – maar laten ze erop verdacht zijn dat problematiek, zoals hierboven beschreven, te maken kan hebben met hoogbegaafdheid. Of dat labeltje er nu wel of niet aan gehangen moet worden, doet er in feite niet toe. Belangrijker is, dat er aandacht voor deze gemeenteleden is. Dat ze hun klachten kwijt kunnen. Dat ook hun belangen worden meegenomen naar het beraad van de kerkenraad. Dat ze in 'hun' ouderling iemand hebben, die bereid is met ze mee te denken. Dat mag een kritisch meedenken zijn, maar wel vanuit een positieve grondhouding, waaruit aanvaarding van dit gemeentelid spreekt. Laat de ouderling/diaken steun geven aan het (hoogbegaafde) gemeentelid, zodat deze zich veilig voelt om zich te uiten, maar laat hij ook de bijbelse kaders helder aangeven die je als kerk hebt leren respecteren en ten aanzien waarvan je ook van dit gemeentelid respect verwacht.

De tweede functie van ambtsdragers gaven we en passant al even aan: ze kunnen als 'intermediair' functioneren en dus de problematiek die ze in de gemeente/wijk tegenkomen, als gesprekspunt aan de orde stellen op bijvoorbeeld een kerkenraad. In de gemeente moet niemand zich buitengesloten voelen – gebeurt dat toch, dan probeer je te onderzoeken waar dat door komt en ga je samen over verbetering nadenken. Maak in die

zin het probleem van de ander tot je eigen probleem: neem het serieus en doe er iets mee, stel het aan de orde en denk ook op het niveau van de kerkenraad erover na, samen met de anderen, hoe hierin aan verbetering gewerkt kan worden.

Dat verbeterplan kan over prediking gaan – zie hiervoor – en kan ook over gemeente-zijn gaan; daar zullen we hieronder op ingaan.

Eerst noemen we nog een derde functie van de ambtsdragers: ze kunnen voor hoogbegaafden mogelijk ook een uitdaging zijn. Hoogbegaafden hoeven immers niet alleen 'gebruikers' te zijn, ten aanzien van de ambtsdragers, maar ze kunnen ook 'vervullers' zijn van één van de ambten – uiteraard na gebleken geschiktheid. Ook dat kan onzes inziens helpen. Wie in het ambt functioneert, wordt niet alleen gesterkt door wat hij ontvangt, maar ook door wat hij geeft. In dat geven kun je veel kwijt van jezelf, van je geloof, maar ook van je hoogbegaafdheid. Zo kan het een uitdaging zijn om de mensen voor wie je je dienst mag vervullen, op een zodanige manier te laten nadenken over dingen waar je wellicht zelf ook over nadenkt, dat het ook aansluit bij hun eigen denken. Je creativiteit om 'werkvormen' uit te denken en je vaardigheid om goed naar anderen te luisteren, zul je hard nodig hebben. Ook zal het een oefening in zelfbeheersing zijn, want het mag niet gaan om jouw doelen of om jouw actiepunten – het gaat om de opbouw van de gemeente; alles valt of staat met de houding van de dienstbaarheid.

5.2.3. De gemeente als geheel.

We hebben in de gemeente naast de ambtsdragers nog een heel belangrijke laag: die van 'de gemeenteleden', al of niet met een bepaalde (niet-ambtelijke) functie. We noemen dit voor het gemak maar even 'de gemeente'.

Ook de gemeente is van belang voor de vraag of iemand als hoogbegaafde zich op z'n plaats voelt en in omstandigheden verkeert die positief zijn voor de groei van zijn geloof.

Nu blijkt uit de beantwoording van onze vragen dat er nogal eens sprake is van een kloofervaring. Deze is soms overkomelijk, maar in een aantal gevallen niet. Wat kan de gemeente eraan doen dat die kloof 'overkomelijk' wordt? En wat kunnen hoogbegaafden van hun kant daaraan doen?

In het kort:

- a. De gemeente kan meer inspelen op wat ook déze mensen nodig hebben.
- b. Hoogbegaafden kunnen proberen de dingen die ze willen zó bij de mensen te brengen dat er aansluitingsmogelijkheden ontstaan.
- c. Laten hoogbegaafden en gemeente er in ieder geval samen voor zorgen met elkaar in contact te blijven, zodat niet de verwijdering toeslaat.

Laten we deze drie gedachten wat uitwerken.

5.2.3a. Ruimte geven.

Een belangrijke basis voor de gemeente is de onderlinge liefde. Het gebod, dat we elkaar liefhebben, is een oud gebod, maar moet altijd weer als een nieuw gebod worden geleerd en 'waargemaakt' (1 Joh.1:7-10). Dat komt doordat er zo veel is, dat deze onderlinge liefde in gevaar brengt. Ook op het snijvlak van hoogbegaafden en anderen in de gemeente zijn deze gevaren er. Hoogbegaafden raken in een gemeente gemakkelijk geïsoleerd. Dat zal te maken hebben met hoe ze zich zelf opstellen – maar ook met de reactie daarop. Hier ligt wellicht voor beide kanten een leerpunt. Hoogbegaafden zijn 'visionisten' en aanpakkers. Ze zijn rijk aan ideeën en plannen, waar evenwel de rest van de gemeente niet altijd op zit te wachten. In dat geval roepen hoogbegaafden verzet op. De volgende fase is die van de frustratie. Wie meerdere keren frustrerende ervaringen heeft opgedaan in een gemeente, gooit de handdoek in de ring. Hoe kan dit soort ontwikkelingen afgewend worden?

Vertrouwen is hier een belangrijk sleutelwoord. Kunnen we in de gemeente elkaar vertrouwen geven? Kunnen we dat ook, als een ander werkelijk anders is dan jij zelf bent? Dat kan, als je weet en merkt, dat bij alle anders-zijn van de ander, één ding niet anders is, namelijk dat je allebei weet dat je kinderen van God bent. Als die vertrouwensbasis er is, hoeft een ander niet aan mijn eisen te voldoen. Dan 'hakken' we hem niet, als iemand die op een procrustusbed ligt, zoveel van zijn 'lichaam' af, dat hij voor mij aanvaardbaar is. Nee, dan willen we eraan meewerken dat er in de gemeente een klimaat ontstaat, waarin ook de hoogbegaafde zich thuis voelt. Dat brengt met zich mee dat er ruimte gegeven wordt om vragen te stellen. Mogelijk ook: ruimte om wat te experimenteren. Ruimte voor nieuwe initiatieven. Ruimte voor diversiteit. Ruimte voor mensen.

5.2.3b. Hoe je van ruimte gebruik maakt.

Hoogbegaafden hebben zelf ook een sleutel in handen. Laten zij zich ervan bewust zijn, dat hun wensen niet de wensen van de hele gemeente zijn. Welke wensen heeft een ander, ten aanzien van de gemeente? Kun je die wensen ook belangrijk vinden? Ben je bereid, eraan mee te werken dat ook die ander zich thuis voelt en thuis blijft voelen in de gemeente? Kun je dus, eerder dan een ijveraar voor eigen ideeën, een medestander van anderen zijn, die je als je broeders en zusters ziet?

Vervolgens: wat is in de kerk het wezenlijke? Dat is toch dat je samen mag leven vanuit het geloof en dat je dat geloof mag belijden, vasthouden, doorgeven en op allerlei manieren vorm geven? Wat is het dan belangrijk om steeds weer samen naar die kern te gaan. Om niet altijd bezig te zijn met de dingen die er kómen moeten, maar om eerst samen rust te vinden bij wat je hebt en met elkaar deelt. Als je elkaar op dat niveau recht - en dankbaar en verwonderd - in de ogen kunt zien, groeit er vertrouwen onder elkaar. Dat is, zoals al gezegd, een goede voedingsbodem om samen op te kunnen trekken, juist ook als je ervan bewust bent dat je verschillend bent.

Dit alles neemt niet weg dat je als hoogbegaafde andere interesses en wensen hebt dan

een ander. Dat mag ook. En daar mag je ook ruimte voor vragen. Maar de manier waarop je dat doet, maakt veel uit. Het zal zaak zijn, te voorkomen dat je drammerig overkomt. Of 'revolutionair', als iemand die de boel op z'n kop wil zetten. Goed uitleggen waar het je om gaat, zal belangrijk zijn. Wat je zorgen zijn, of wat je (persoonlijke) problemen zijn. Voor een ander kunnen dat nieuwe gezichtspunten zijn. Geef een ander de tijd om daaraan te 'wennen'. Ga niet voor mensen uit, maar probeer ze mee te krijgen. Laat ze ontdekken dat wat goed is voor de één, vaak ook goed is voor de ander. Laat zo acceptatie groeien. En trek ook grenzen. Niet alles wat je wel zou willen, kán ook, of is ook goed voor de gemeente. Wees ook met deelresultaten blij. Jaag niet blind op het resultaat, maar laat ook het proces – het samen aan iets werken – belangrijk voor je zijn, als dat goed gaat.

We hebben bij sommige mensen gemerkt dat ze er niet zozeer hun doel in stelden, om eigen idealen te verwezenlijken, maar dat ze zich konden richten, met hun eigen inzichten en gaven als hoogbegaafden, op wat de gemeente in z'n algemeenheid nodig had. Dus vanuit de houding van de dienstbaarheid. Een heel mooie christelijke houding! Het lijkt ons toe dat je op deze manier als hoogbegaafde een goede plek binnen een gemeente kunt hebben.

5.2.3c. Verwijdering voorkomen.

Laten we met elkaar ervoor oppassen dat er niet in de gemeente een soort tegenoverelkaar ontstaat. Of een soort concurrentie. Een sfeer waarin de één de ander wantrouwt. Of waarin de één last heeft van de ander. Het is goed en nodig, je mét je verschillen met elkaar verbonden te voelen. Het lichaam bestaat ook uit allerlei verschillende lichaamsdelen. Juist dát maakt dat je lichaam zoveel kán. Zo is het ook met het lichaam van Christus, de gemeente (1 Kor.12). Maar dan moet je elkaar wel vasthouden. Elkaar vertellen wie je bent. En dan samen leren, met het verschillend-zijn om te gaan. Een proces dat een levenslange leerweg zal zijn. Maar zo is de gemeente op haar mooiste gemeente.

6. TOT BESLUIT.

Enige jaren geleden kwam een van de commissieleden, op haar letterlijke zoektocht naar nieuwe inspiratiebronnen, in contact met een franciscaanse broedergemeenschap.

Zij kreeg de mogelijkheid om een aantal weekenden met de broeders op te trekken in zogenaamde kennismakingsweekenden.

Zo kwam zij in aanraking met het verhaal over Franciscus van Assisi en de wolf van Gubbio. Dit verhaal staat met nog meer verhalen, opgetekend in de Fioretti (bloemetjes).

Het zijn verhalen die net als de gelijkenissen van de Here Jezus, bedoeld zijn om mensen aan het denken te zetten. Verhalen die een indruk op je achterlaten en waarover je wel moet nadenken. Het voert te ver om dat verhaal op te nemen, maar wilt u het lezen, dan is

het op het internet zo te vinden (via de zoekmachine, op trefwoord)

In een paar woorden samengevat: Laten mensen zich richten op:

mildheid jegens elkaar,
respect,
verdraagzaamheid,
samenwerken.

Dit is toch helemaal niets nieuws? Dit geldt immers voor iedere gelovige, sterker nog, voor iedere mens toch? Maar wat heeft dit dan met hoogbegaafden en de Kerk te maken?

Het zijn eigenschappen die we wellicht bij onszelf weer moeten afstoffen. Laten we er ten behoeve van hoogbegaafden in uw gemeente aan toevoegen:

oog hebben voor ieders "eigen-wijze" gave.

.

Misschien mogen we dat samenvatten in de volgende woorden:

"Heb God lief boven alles, met geheel uw hart, met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en uw naaste als uzelf".